

**IN
GESPREK**

over thuiszitters

IN DE REGIO

IN GESPREK IN DE REGIO

thema cafés over thuiszitters

VOORWOORD

In 2017/2018 ging Ingrado in gesprek met alle samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs over succesfactoren en verbeterpunten in de thuiszitters-aanpak. We wilden met elkaar zicht krijgen op het verhaal achter de cijfers. De **publicatie**, die in juni 2018 naar aanleiding van de gesprekken verscheen, kreeg deze naam mee. Hij geeft een mooi beeld van de stand van zaken in het land.

In de gesprekken gaven de directeuren van de samenwerkingsverbanden aan dat de samenwerking met leerplicht veel meerwaarde heeft bij het realiseren van een passend aanbod voor thuiszitters. Het gesprek is altijd nuttig, ook al leidt het niet direct tot een oplossing. Samen kijken hoe processen lopen, wie wanneer in beeld komt of zou moeten komen, wat werkt of zou kunnen werken. Dat gesprek zouden we vaker moeten voeren.

Om dat gesprek verder op gang te brengen organiseerde Ingrado eind 2018 in vier regio's themacafés thuiszitters. Daarvoor werden wederom de samenwerkingsverbanden uitgenodigd en hen werd gevraagd mensen van leerplicht mee te nemen. Op vier plaatsen in Nederland gingen zo mensen van onderwijs en gemeente met elkaar in gesprek tijdens inspirerende bijeenkomsten. Waar willen we het met elkaar over hebben? Wat is er nodig? Wat is er al? Van welke wet- en regelgeving kunnen we gebruikmaken? Hoe kunnen we leren van elkaar? Deze en andere gespreksonderwerpen kwamen aan de orde.

In elke regio spelen andere thema's en verliepen de gesprekken anders. De rode draad is het besef dat geen enkele partij er alleen voor staat. De thuiszitters-problematiek lossen we samen op. Met elkaar stelden we vast hoe belangrijk het is samen te werken aan een oplossing.

Deze publicatie bevat een samenvatting van de gesprekken in de themacafés zonder daarbij de regio's te onderscheiden. De thema's op de volgende bladzijden kwamen in alle regio's in meer of mindere mate aan de orde. De tips en aanbevelingen zijn dan ook afkomstig uit het hele land. We adresseren ze bovendien niet aan één doelgroep, ze zijn bedoeld voor alle betrokkenen: scholen, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden, leerplichtambtenaren, jeugdhulp, beleidsmedewerkers. Het motto is 'wie de schoen past, trekke hem aan'.

Ik hoop dat deze publicatie wederom tot inspiratie zal leiden. Inspiratie om vaker het gesprek te voeren, elkaar op te zoeken en samen te zoeken naar mogelijkheden om voor ieder kind en iedere jongere een plek te vinden waar hij of zij zich verder kan ontwikkelen.

Carry Roozemond

directeur-bestuurder Ingrado

4 REGIOBIJEENKOMSTEN

Alkmaar

Hoogezand

Apeldoorn

Roermond

7 THEMA'S

Creëer **samen-
werkingsrelaties**
onderwijs-gemeente-
jeugdzorg

Benut de
mogelijkheden van
de Variawet

Zorg voor
heldere definities

Zet in
op preventie

Onderzoek
de grenzen en
mogelijkheden
van de AVG

Voorkom
vrijstellingen

Anticipeer op
de wachtlijsten
in de zorg

MEER INFORMATIE

Bij elk thema vindt u online
meer informatie.

1 CREËER SAMENWERKINGSRELATIES ONDERWIJS-GEMEENTE-JEUGDZORG

Onderwijs en gemeente (leerplicht, jeugdhulp) hebben elkaar nodig om een passend aanbod te realiseren voor jongeren die thuiszitten of voor wie dat dreigt. Toch zoeken professionals elkaar vaak pas op als er al problemen zijn. Hierdoor gaat er kostbare tijd verloren. Investeer daarom in samenwerkingsrelaties. Ken elkaar, maak afspraken en wees helder in wat je van elkaar kunt verwachten.

TIPS EN AANBEVELINGEN

Regie

- Stem goed af wat de partners onder regie verstaan.
- Bepaal vervolgens wie de regie heeft en zorg voor goede afspraken: wie is waarvoor verantwoordelijk en wie is wanneer aan zet? De regievoerder ziet erop toe dat afspraken nagekomen worden en trekt tijdig aan de bel als dit niet het geval is.
- Ken elkaar, ken de mogelijkheden en stem samen af (onderwijs-zorg-leerplicht) welke interventie of welk aanbod nodig is en wie welke rol kan vervullen. Hiervoor is contact met elkaar belangrijk.
- Ga nog meer met elkaar in gesprek, organiseer bijeenkomsten om elkaar beter te leren kennen. Communiceer!
- Zorg dat helder is welk probleem er precies opgelost

moet worden en welk instrument daarvoor geschikt is.

- Investeer in afspraken aan de voorkant zodat escalatie voorkomen wordt. Zorg wel voor een plan B zodat bij eventuele stagnatie doorzettingsmacht ingezet kan worden, bijvoorbeeld met een doorzettingstafel.
- Neem als professional zelf het initiatief om iets in beweging te krijgen. Wacht niet tot er een regisseur komt of is aangewezen.
- Streef naar korte lijnen met alle betrokkenen.
- Pak als leerplichtambtenaar, bij ingewikkelde casuïstiek en veel partners, de regie (en laat niet los).

Inkoop ondersteuning

- Betrek als gemeente zowel het samenwerkingsverband als leerplicht bij de inkoop van jeugdhulp.

Schoolziekteverzuim

- Ga als school in gesprek met leerlingen die (vaak) ziek zijn. Geef persoonlijke aandacht en vraag goed door. Wees alert op eventuele achterliggende problematiek.
- Onderzoek of de jeugdarts voldoende beschikbaar is op alle scholen.
- Zorg voor goed en gedegen onderzoek in samenwerking met de GGD-arts.

*'Ken elkaar, maak afspraken en wees
helder in wat je van elkaar
kunt verwachten'*

- Investeer in een aanpak van ziekteverzuim binnen alle schooltypen, dus ook in het mbo (daar zijn vaak geen schoolartsen). Zorg op dit punt voor samenwerking tussen Ingrado, de MBO Raad en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg (NCJ).

Ontschotten

- Investeer in oplossingen die een integraal karakter hebben. Voorkom 'kokerdenken'.
- Zorg dat er één budget gecreëerd wordt.
- Geef meer bekendheid aan de mogelijkheden tot flexibilisering.

MEER INFORMATIE

Over jeugdzorg en jeugdhulp

[op de site van het NJI](#)

[op de site van www.zorgwijzer.nl](http://www.zorgwijzer.nl)

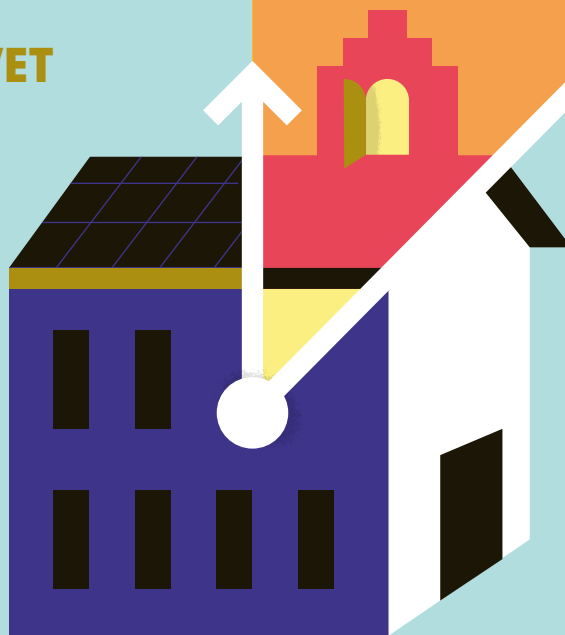
Over [de M@z-aanpak](#) bij schoolziekteverzuim

good practice

Het samenwerkingsverband VO/VSO Midden-Limburg werkt met actietafels. Het doel van een actietafel is thuiszittende kinderen en jeugdigen, op de kortst mogelijke termijn, weer in een onderwijssetting geplaatst te krijgen, uitstroom naar arbeid mogelijk te maken of een passend traject te laten volgen dat zich richt op persoonlijke ontwikkeling. [Klik hier voor meer informatie.](#)

2 BENUT DE MOGELIJKHEDEN VAN DE VARIAWET

Sinds in augustus 2018 de Variawet van kracht werd, mogen ook scholen in het primair en voortgezet onderwijs de onderwijstijd verkorten in het belang van de ontwikkeling van een leerling. Dat betekent dat een kind of jongere, indien nodig, een deel van de

schoolweek op een andere plek kan doorbrengen. De school moet een verzoek daartoe, samen met een plan van aanpak, indienen bij de Inspectie van het Onderwijs.

TIPS EN AANBEVELINGEN

- Zorg voor meer informatie over de Variawet voor de scholen. Wat zijn de mogelijkheden en wat is het verschil met maatwerk? Hier ligt een taak voor het ministerie van OCW en het samenwerkingsverband.
- Zie de Variawet als handvat en mogelijkheid om het gesprek aan te gaan over een passend aanbod van onderwijs en/of zorg.
- Benut de beleidsruimte (en het vertrouwen) die de wet de samenwerkingsverbanden biedt. Er kan meer out-of-the-box gedacht worden: bedenk wat er wél kan voor een jongere!
- Monitor vervolgens zorgvuldig hoe de scholen met de Variawet omgaan.
- Organiseer kennisuitwisseling tussen scholen rond dit thema.
- Communiceer vanuit leerplicht hoe de Variawet kan helpen om thuiszitten te voorkomen.

MEER INFORMATIE

[Beleidsregel](#) inzake het instemmen met afwijking onderwijstijd

[Handreiking onderwijs, zorg en de Leerplichtwet](#)

3 ZORG VOOR HELDERE DEFINITIES

Er zijn verschillende definities in omloop voor onder meer de begrippen (on)geoorloofd verzuim, ziekteverzuim en thuiszitter. Dat kan leiden tot spraakverwarring. Heldere definities helpen om als partners dezelfde taal te spreken en helder beleid te maken.

TIPS EN AANBEVELINGEN:

- Zorg voor eenduidige definities. Leg vast wat er in de regio onder de begrippen verstaan wordt en maak op basis daarvan afspraken.
- Praat over alle leerlingen waar je je zorgen over maakt, ook al vallen ze niet onder de officiële definitie.
- Maak geen onderscheid meer tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Alle verzuim is reden om in actie te komen.
- Zorg ervoor dat de blik gericht wordt op de 'echte aantallen' (de definitie is te beperkt).
- Leg vast wie zich binnen de scholen bezighouden met geoorloofd verzuim. Neem een actieve houding aan: wie zit er thuis, hoe komt dat, wat is er aan hand, waarmee kunnen we hem/haar helpen?
- Zorg voor een goede registratie op de scholen, maar vooral ook voor een meldcultuur.
- Organiseer voorlichting over registreren en melden binnen de scholen.
- Richt systemen (bijv. Magister) zodanig in dat leerlingen die aan de M@zl-criteria voldoen automatisch 'gesignaleerd' worden.

MEER INFORMATIE

[Begrippenkader schoolverzuim](#)

[Schoolverzuim en de Leerplichtwet](#)

4 ZET IN OP PREVENTIE

Voorkomen is beter dan genezen. Dat geldt zeker ook in het geval van thuiszitten. Voorkomen dat een kind komt thuis te zitten vraagt een flinke inspanning van alle betrokkenen en anderzijds, het terugleiden van

thuiszitters naar school duurt maanden en soms zelfs jaren. Preventie loont dus. Hoe ziet preventief handelen eruit? En wie komen er wanneer in beeld?

TIPS EN AANBEVELINGEN

- Maak een duidelijke analyse van de problematiek. Wat is er op basis daarvan nodig en hoe realiseer je dat aanbod met elkaar?
- Zorg dat er op elke school een medewerker van het wijkteam werkzaam is. De wijkteammedewerker kan een preventieve rol binnen de school vervullen.
- Investeer in pedagogische kwaliteiten van docenten en kennis bij de schoolleiding.
- Werk samen en ontwikkel samen door naar preventieve zorg.
- Neem (ziekte)verzuim altijd serieus, ook in het primair onderwijs. Het kan een signaal zijn van achterliggende problematiek en een voorbode van schooluitval en thuiszitten.

MEER INFORMATIE

Ingrado heeft in 2018 [onderzoek](#) laten doen naar hoe het primair omgaat met (ziekte)verzuim en het verlenen van verlof. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, ontwikkelde Ingrado instrumenten om het gesprek over verlof en verzuim in het primair onderwijs aan te gaan.

[Methodische aanpak](#) ziekgemelde leerlingen (M@zl)

In Ingrado Magazine nr. 35 staat [een artikel over verzuimregistratie](#) in het primair onderwijs

good practice

Het samenwerkingsverband Zaanstreek heeft samen met de gemeentes Oostzaan, Wormerland en Zaanstad, de jeugdteams van deze gemeentes en de GGD een thuiszitterspact opgesteld. [Klik hier voor meer informatie.](#)

- Onderzoek met elkaar waarom kinderen in het voortgezet onderwijs uitvallen en zet in op een preventieve aanpak in het primair onderwijs om uitval in het vo te voorkomen.
- Zorg voor goede overdracht van primair naar voortgezet onderwijs wat betreft verzuimproblematiek. Zorg voor kennisuitwisseling tussen beide schooltypen.
- Meld signalen van zorg tijdig bij de juiste partners.
- Zet M@zl-sprekuren op school in (is inmiddels praktijk in 19 regio's).
- Meld ziekteverzuim als het vermoedelijk om ongeoorloofd verzuim gaat.
- Laat leerplicht een preventief spreekuur instellen op de scholen.
- Maak laagdrempelige bespreking van problematiek mogelijk.

5 ONDERZOEK DE GRENZEN EN MOGELIJKHEDEN VAN DE AVG

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft drie pijlers: dataminimalisatie, het opstellen van een lijst van gegevens die vastgelegd mogen worden en de beveiliging van gegevens. De dataminimalisatie houdt in dat er zo min mogelijk vastgelegd wordt. Sinds de invoering van de AVG vragen veel professionals in het domein onderwijs/jeugd zich af welke gegevens nu wel en niet gedeeld mogen worden.

TIPS EN AANBEVELINGEN

- Zorg voor duidelijkheid over wat er wel/niet gedeeld mag worden.
- Zorg voor goede uitleg over de AVG en over wat er wél kan.
- Maak beleid om gegevens te kunnen uitwisselen rondom goorloofd verzuim. Hier is een rol weggelegd voor het samenwerkingsverband, leerplicht en de jeugd-gezondheidszorg.
- Zorg voor meer kennis over de AVG bij scholen rondom het melden bij DUO.

MEER INFORMATIE

[Algemene verordening gegevensbescherming \(AVG\) en de leerplicht](#)

[Algemene informatie over de AVG](#)

6 VOORKOM VRIJSTELLINGEN

Ouders van kinderen die om psychische of lichamelijke redenen niet in staat zijn onderwijs te volgen, kunnen een beroep doen op artikel 5 onder a van de Leerplichtwet. Een onafhankelijk arts, aangesteld door het College van B en W, stelt een kind vervolgens vrij van de verplichting tot inschrijving bij een onderwijsinstelling.

Het komt echter voor dat ook ouders van kinderen die bijvoorbeeld hoogsensitief, hoogbegaafd of autistisch zijn een beroep doen op dit wetsartikel. Met de mogelijkheden van onder meer de Variawet om onderwijs-zorgarrangementen samen te stellen, is een vrijstelling niet langer nodig.

good practice

Het samenwerkingsverband V(S)O Eemland belegt bij een verzoek om vrijstelling een beoordelingstafel waaraan deelnemen: het samenwerkingsverband, een onafhankelijk arts en leerlicht. De tafel beoordeelt de aanvraag en de arts schrijft het advies. [Klik hier voor meer informatie.](#)

TIPS EN AANBEVELINGEN

- Stel alles in het werk om een vrijstelling te voorkomen. Samenwerking tussen school, samenwerkingsverband, leerlicht en jeugdgezondheidszorg is hierin cruciaal.
- Houd alle leerlingen in beeld, in welk traject of arrangement zij ook zitten en evalueer ook tussentijds.
- Bied geen vrijstellingsformulieren aan via de gemeentelijke website. Laat ouders in plaats daarvan contact opnemen met leerlicht.
- Neem de reeds bestaande vrijstellingen opnieuw onder de loep.

MEER INFORMATIE

Stroomschema's vrijstelling, verzuim of vsv?

Onderzoek naar de groei van vrijstellingen artikel 5 onder a

Onderzoek naar de praktijk rond artikel 5 onder a en 11 onder g van de Leerplichtwet 1969

Uitzending van De Monitor over kinderen met vrijstellingen

'Houd alle
leerlingen in
beeld'

7 ANTICIPEER OP DE WACHTLIJSTEN IN DE ZORG

De zorg kampt met wachtlijsten waardoor leerlingen die hulp nodig hebben vaak niet direct terecht kunnen. Het is belangrijk hier rekening mee te houden om teleurstelling, frustratie en escalatie van problemen te voorkomen.

TIPS EN AANBEVELINGEN

- Benoem de wachtlijsten in het jaarverslag zodat B en W en de gemeenteraad op de hoogte zijn en actie kunnen ondernemen. Zorg dat bekend is wat de oorzaken van thuiszitten zijn.
- Zorg voor een gemeenschappelijk potje 'smeergeld' van samenwerkingsverband en gemeente zodat er in echte noodsituaties een oplossing gevonden kan worden.
- Zorg dat je elkaar leert kennen. Zorg dat duidelijk is wat er lokaal en regionaal speelt en wie wat te bieden heeft. Weet elkaar tijdig te vinden.
- Sorteert voor op een volgende stap: weet wat je moet doen als je met wachtlijsten geconfronteerd wordt.
- Escaleer eventueel via de wethouder als de problematiek te groot is.

*'Weet elkaar
tijdig te vinden'*

COLOFON

Gesprekken en inventarisatie: Hermien Jacobs, m.m.v. Albert Boelen

Coördinatie en redactie: Yolenthe van der Ree

Ontwerp en opmaak: Iris van Sen

Illustraties: Welmoet de Graaf

Uitgave: Ingrado, maart 2019

www.ingrado.nl

